

LBRIS

We know
books

Grafica desenelor atât de pe coperta cât și din interior
sunt realizate de Anca Elena Dobricean

Ioana-Raluca TAMĂȘ

**FLORILEGIU PEDAGOGIC,
PRESĂRAT
PE CĂRAREA VIETII**

Editat de Pro Universitaria SRL, editură cu prestigiu recunoscut.
Editura Pro Universitaria este acreditată CNCS în domeniul Științelor Umaniste și CNATDCU (lista A2-Panel 4) în domeniul Științelor Sociale.

Copyright © 2022, Editura Pro Universitaria.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin Editurii Pro Universitaria.
Nicio parte din acest volum (fragment sau componentă grafică) nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Pro Universitaria.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TAMAȘ, IOANA-RALUCA

Florilegiu pedagogic, presărat pe cărarea vieții / Ioana-

Raluca Tamaș. - București : Pro Universitaria, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-606-26-1555-0

821.135.1

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. emerit Gheorghe Tomșa, Universitatea din București

Conf. univ. dr. Antoaneta-Firuța Tacea, Universitatea din București

Redactor: Elena Onea
Tehnoredactor: Liviu Crăciun
Copertă: Aurelian Leahu

Redacție:
tel.: 0732.320.664
e-mail: editura@prouniversitaria.ro

Editura Pro Universitaria

Librăria UJmag:
tel.: 0733.673.555;
021.312.22.21
e-mail: comenzi@ujmag.ro

ujmag.ro
 Ujmag.ro

Cuprins

O scurtă biografie.....	7
Cuvânt înainte	9
Stadiul preșcolarității. Conturarea educației timpurii.....	11
Interculturalitate simbolică și cetățenie activă.....	29
Educația outdoor	79
Filosofia educației	87
Umbra școlarizării computerizate. Dezavantajele erei digitale.....	97
Concepția filosofică, psihoeucațională și moral-deontologică a profesorului, în abordările conduitei disciplinare a elevului, în clasă și extraclassesă.....	103
Bibliografie și webografie.....	129
Anexe	131

Preșcolăritatea în ansamblu – caracteristici definitorii.

Jocul, ca activitate fundamentală, în stadiul de preșcolar.

Elemente schematice, privind educația timpurie

Rezumat: Acest capitol subsumează o varietate de teorii psiho-comportamentale, socio-cognitive, de concepte ancoră, în psihopedagogia modernă, dar și în cea clasică, fiind puternic ancorată în sfera „Psihologiei dezvoltării” și a „Educației timpurii”, discipline studiate în anul I, semestrele 1, respectiv 2. Abordarea axiologic-atiudinală, dar și cea afectiv-emoțională pulsează spre etapele (ante) preșcolărității, conferindu-se câteva modele practice, de jocuri transdisciplinare, menite să accentueze dezvoltarea zonei cognitive, spirituale, abordându-se învățarea experiențială a copiilor.

Notă de studiu

În etapa școlărității mici, se evidențiază, proeminent, apariția elementelor incipiente, privind conștiința morală și formarea eului. În acest mod, în aria mnezică a elevilor, încolțește, firav, discernământul contextelor în care se află sau pe care le vor experimenta, ei separând noțiunile dăunătoare formării lor psiho-morale de cele oportune creării unei fundații solide, etice și sufletești. Prin analizarea atentă a factorilor de dezvoltare, privind personalitatea lor, se alcătuiește, lăuntric, o

perspectivă nouă, precum o sită a justiției, separându-se pionii răufăcători de cei buni. De asemenea, copiii își scheletizează eul sinelui, fiind conductorii unor inițiative proprii, personificate și unice, neexistând o similitudine în ideile, în mentalitatea și în purtarea lor, conforme, desigur, cu ambianța cosmosului real și ludic, deopotrivă.

În plus, conformația social-morală a preșcolarului, în genere, se raportează la o lărgire a posibilităților de anticipare și de organizare, aspectul interacțiunii active, în relație cu semenii, fiind mult mărit, în această perioadă. Astfel, copilul între 3 și 6 sau 7 ani arată o atenție sporită, în ceea ce desemnează interceptarea vivace, cu referire la cei din jurul lui, înfăptuindu-se o dualitate personificatoare și generatoare de bucurie și de încredere augmentate, potrivită politehnicizării comportamentale a învățăceilor. În acest proces de interrelaționare faptică a preșcolarului cu persoanele din mediul apropiat al acestuia, o atenție deosebită se comută pe încurajarea celor mici, furnizată de mantia motivațiilor extrinseci, date de către adulți. Această încurajare, privită ca pe un adjuvant educațional, are în vedere nu accesarea spre un produs imediat, ci dezvoltarea, în cazul copilului, a autoevaluării acestuia (Skiadas, V., p. 61). În acest sens, putem afirma ideea faptului că preșcolarul nu este o uzină promptă, de stimul-reacție, ci are capacitatea unei evaluări a sinelui, în raport cu semnalele venite din exterior, de la adulți; tocmai prin aceste încurajări educative, îl motivăm pe copil să se aprecieze corect, în diversele situații de viață, neantrenându-l să devină un reactor al motivațiilor externe.

Tot pe treapta **preșcolară**, copilul asimilează și furnizează expansiune unei palete **bogate, de aptitudini motrice**, el fiind abil și maleabil în lucrul practic, de pildă, decupajul, coloratul, țesutul, cusutul etc. Aceste valențe cultural-artistice sunt menite spre a-i întări și spre a-i perfecționa imaginația volitivă, ajutându-l să pășească, tacit, pe croiul deprinderilor casnice. Distribuția zonală a motricității active se înfăptuiește pe fiecare arie corticală, dorindu-se a se realiza o dispărare ordonată, cât mai clară, în privința aptitudinilor intelectual-creative. Așadar, mecanismele psiho-motrice ale copilului sunt îndreptate spre acțiuni intuitiv-creatoare, lăsându-l pe cel mic să plămădească, singur, locul de inițiere și de întreprindere ale succesoarei sale idei ludice. Astfel, „ucenicul” inventiv al dascălului redă, spontan, fragmente ale puzzle-ului personalității lui, care se unesc pozitiv și armonios, contopindu-se în mantia universal valabilă a copilăriei. În considerentele motric-afective, interacțiunea socială a copiilor cu persoanele din mediul proximal lor se soldează cu generarea și cu dezvoltarea unor sentimente ale dragostei fraterne, ale comunității extinse, de oameni dragi lor, fructificându-se afectele benefice înaintării preșcolarilor pe scara vieții, prin impulsuri extrinsece, ca de exemplu: încurajările date celui mic, din partea pedagogului, spre iertarea greșelii colegului său, îmbărbătarea lui, prin sfaturi pline de speranță, dojana sa, cu scopul ca acesta să-și vadă și să-și recunoască vina, dar să se și ridice din abisul în care a căzut, precum un ostaș destoinic, pe câmpul de luptă. De punctat este aspectul că, în jurul vârstei de 4 ani, are loc „morală heteronomă”; aceasta se caracterizează printr-o morală egocentrică, ce are ca pe o țintă atingerea propriului interes, prin

LIBRIS We know books
vânarea recompenselor și prin evitarea pedepselor acordate de către părinți (Stan, L., p. 146). Astfel, preșcolarul fuge de pedepsele aproape intuitiv remarcate la părinții săi și caută să obțină recompense fie materiale fie sufletești, văzute ca pe o satisfacere a egoului său.

De asemenea, un rang semnificativ, în așezarea ierarhică a creșterii copilului, îl are mediul în care acesta trăiește și își întreprinde, inițiativ, cele dintâi trăsături de caracter, spațiul dat putând fi benefic structurii, conformației, multivalente a celui mic ori nociv, cauzându-i cicatrici ireparabile, dăunătoare viitorului său. În acest mod, ambianța potrivită începerii unui joc, de pildă, și practicarea lui trebuie să inspire învățacelului un cadru ludic, știința primă conlucrând cu ilustrații expresive, cu planșe vii, din punct de vedere grafic, și care îl pot introduce pe copil în sferoidul activității propuse. Fiind captivat de coloritul pregnant și de însemnele pline de polaritate, între bine și rău, cel mic assemblează puzzle-ul respectivei acțiuni interactive, formând pictograma originală a personalității sale. Așadar, începând cu vârsta de 7 ani până spre 10 ani, se observă stadiul „moralei autonome”; caracterizat fiind de scala proprie a fiecărui copil, de a aprecia acțiunile pe care le face, el nu mai are ca pe un punct de reper stabil și de netrecut reacțiile părinților, vizând corectitudinea/greșeala din miezul faptelor sale, ci poate măsura singur aceste gradații de justete, plămădindu-și sita personală, apreciativă (Stan, L., p. 146). Curios în a desluși misterele inovatorului orizont al jocului, copilul înțelege, scheletic, date importante în parcurgerea itinerariului jovial. Astfel, intrând în perimetrul explorator al percepțiilor, se remarcă faptul că preșcolarul descoperă formele din mediul cel mai apropiat lui

prin: căutare, prin atingere, gradul de precizie fiind mult mai mare, datorită distanței minimale, dintre acesta și lucrurile alese. El se atașează, deci, prin cercetarea proximă, vizuală, auditivă, tactilă, olfactivă și gustativă, de marcatorii din locul ce îi înconjoară, mecanismele senzoriale contribuind la dezvoltarea și la răspândirea teoreticii primare a stadiului perceptiv. Gruparea, totodată, pune în lumină proximitatea, utilitatea, selectivitatea, aceasta din urmă finalizându-se cu o aranjare sistematică, bazală, a obiectelor date și continuă cu reflectarea analitică a practicii, a uzualității corpurilor. Selectivitatea permite, așadar, o separare clară, între itemi vizibili și o distribuire prielnică deciptării sensului coerent al noțiunilor asimilate. În relație cu proximitatea, se generează două repere, claritatea opunându-se incertitudinii, în așa fel, încât distanța de focalizare a stimulului influențează sfârșitul operației perceptive și determină caracteristicile ei.

Spre exemplificare, se valorifică „lumea formelor geometrice”, având, în fundația educativă, planșe cu figuri geometrice, tridimensionale, care îmbracă, în ele însele, informații privitoare la mărimea, la culoarea și la chipul matematic al acestora. Elementul-stimul, corpurile triunghiulare, dreptunghiulare, pătratic, cubice sau sferice, sunt expuse de dascăl, printr-o poveste, materialele personificându-se, dorind a alcătui o „căsuță a copilăriei”. În faza de debut al istorisirii, se pornește de la abstract, cu o introducere vivace, captivantă, a demersului didactic, ajungându-se la concret, educatorul oferind detalii despre criteriile caracterizante, spuse anterior. Urmează proba palpabilă a cunoștințelor adunate de către copii, adică, atingerea unui

pătrat, unui dreptunghi, unui triunghi, unei sfere, unui cub, panorama de început, la viziunii perimetrului geometric, lărgindu-se, căci au loc procese psihice, de căutare a similitudinilor ori a diferențelor existente între variile forme. Apoi, mentorul propune ca, în urma documentării celor mici, să se construiască, în ansamblul domeniilor „științific” și „om și societate”, căsuțe, folosind corpurile învățate. În decursul activității date, supunându-se metamorfozelor cognitive, cortexul preșcolarilor a alcătuit organizarea interioară a câmpului perceptiv, evidențiindu-se preinferențele: inductive, când accentul se mută de pe detaliul figurii la schema ei generală, deductive, transformându-se imaginea integrală în cea parțială, și din aproape în aproape, desfășurându-se, succesiv, încercarea și eroarea. Anamneza psihicului învățăceilor se fundamentează pe tablouri vagi, neclare, experimentate anterior, prin ciclul curent al probabilității faptice.

Un alt model simbolic procesului psiho-cognitiv, existent în macrocosmosul lăuntric al copilului, este mixajul cromatic al fructelor și al legumelor. În etapa inițială, se prezintă materialul-stimul, adică, roadele tomnaticе, de exemplu, pedagogul captivându-i prin povestea „Vremea recoltelor”; mai întâi, se va face o împărțire pe categorii – fructe, respectiv, legume; apoi, se vor preda informații despre denumirea și despre culoarea lor. În cei doi pași parcurși, prin intermediul simțurilor vizual și tactil, preșcolarii își însușesc basorelieful informațiilor esențiale, raportate la domeniul „științific”, iar funcțiile de cunoaștere, prezentate în cazul precedent, sunt valabile și în acest context, fiind vorba tot despre o documentare primară a „discipolilor”, în care se petrece firul cursiv al încercării și al erorii, în timpul

jocului de sedimentare a datelor adunate de preșcolari. Apogeul culinar este punctat de salatele de fructe și de legume, emfazând exersarea simțurilor olfactiv și gustativ. Legat de acest tip de activitate, ce este parte integrantă din instruirea didactică, preșcolară și din aria educației estetice, respectiv plastice Stan L. precizează că este de trebuință ca accentul să existe asupra capacității copilului de a imagina, a simți, a crea (p. 25); în acest fel, se dezvoltă, la preșcolar, abstractizarea, abilitatea de a reprezenta grafic sau vizual concepte deja existente, dar impregnate de propria lor optică geometrică, și, de asemenea, cu ajutorul tuturor acestor componente, copilul reușește de la vârsta de aproximativ 4 ori 5 ani, spun rapoartele științifice, să descifreze primele litere din taina cititului, așternându-le mai apoi pe hârtie, prin scris.

Concluziv, se evidențiază talerul pozitiv al balanței deprinderilor bazale, științifice, dar și aplicabile, prin care copiii absorb, teoretic și practic, noțiuni folositoare urcușului lor vital, ce sunt rulate într-o combinatorică a propriului psihic, într-o frescă a împreună lucrării cu semenii lor.